

**LÄNSRÄTTEN I
VÄRMLANDS LÄN**
Rotel 4

DOM
2001-05-03
Meddelad i
Karlstad

KLAGANDE

Thorleif Sand, [REDACTED]
Sånebytorp, Malfallet
686 94 ROTTNEROS

MOTPART

Värmlands läns allmänna försäkringskassa
Box 1062
651 15 KARLSTAD

ÖVERKLAGAT BESLUT

Värmlands läns allmänna försäkringskassa
Beslut 1999-11-19
Diarienummer 32-2000-0056

SAKEN

Bilstöd till handikappade

Försäkringskassan beslutade att avslå Thorleif Sands ansökan om bilstöd med motiveringen att kassan inte ansåg det styrkt att Thorleif Sand har ett sådant funktionshinder som ger upphov till väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer.

I överklagande har Thorleif Sand yrkat att tillerkännas bilstöd och i huvudsak anfört att han lider av svår elallergi och därför inte kan vistas på buss eller tåg utan att få olika sjukdomsbesvär. Som alternativa förklaringar till sina besvär har han även anfört påverkan av amalgam eller andra tungmetaller, påverkan av flamskyddsmedel från dator eller bildskärm och bekämpningsmedelsliknande gifter från plast. Han har till stöd för sin talan åberopat en dom från kammarrätten i Göteborg i ett liknande mål, intyg från sin behandlande läkare och därutöver tidningsartiklar, vetenskapligt material, yttranden från Socialstyrelsen m m som handlar om elöverkänslighet, skadlig strålning från mobiltelefoner, gifter i plast m m. Han har även anfört att det framstår som paradoxalt att han bedömts som tillräckligt funktions-

Postadress
Box 568
651 12 KARLSTAD

Besöksadress
Residenstorget 1

Telefon
054-14 81 00

Telefax
054-15 19 94

Expeditionstid
måndag - fredag
09.00-12.00 13.00-15.00

hindrad för att få förtidspension och samtidigt inte anses funktionshindrad vad gäller rätten till handikappförmåner. Han har vidare yrkat att socialstyrelsen skall höras i målet.

Försäkringskassan har vidhållit det överklagade beslutet och anfört bl a följande.

Regeringsrätten har i en dom den 13 november 1995 i mål 10022-1995 prövat frågan om rätt till bilstöd för en person som var överkänslig för elektricitet. Han ansågs inte ha ett så varaktigt funktionshinder att det gav upphov till väsentliga svårigheter för honom att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer. Försäkringskassan har i sin utredning inte funnit något medicinskt stöd för att Thorleif Sand inte skulle kunna använda allmänna kommunikationer för förflyttning. På vetenskapens nuvarande ståndpunkt föreligger olika meningar om möjligheten att elektromagnetiska fält kan ge upphov till besvär av den typen som ibland sammanfattas under rubriken elöverkänslighet. Det finns ingen allmän acceptans inom det medicinskt vetenskapliga området att exponeringen av magnetiska fält leder till överkänslighet eller allergi. Mot denna bakgrund anser försäkringskassan att det saknas medicinskt stöd för att Thorleif Sand skulle ha väsentliga förflyttningssvårigheter.

DOMSKÄL

Enligt förordningen (1988:890) om bilstöd till handikappade gäller att med handikappad avses i denna förordning den som på grund av varaktigt funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer.

Av utredningen i målet framgår att Thorleif Sand beviljats hel förtidspension fr o m juli 1995 under diagnosen oklart värtillstånd relaterat till elöverkänslighet. Han bor i elsanerad villa utanför Sunne och har haft de aktuella besvären sedan 1992. När han exponeras för elektrisk ström drabbas han enligt egen uppgift av illamående, värk, nedsatt syn, besvär från käkarna och blir tung i kroppen. Han kan enligt uppgift vare sig åka med allmänna kommunikationer eller med vanlig bil på grund av de elektromagnetiska fält som bildas. Ansökan gäller anskaffning av bil som behöver elsaneras, vilket kräver en äldre dieseldriven bil där generatorn kopplas bort.

Den behandlande läkaren, distriktsläkaren Sven Gustafsson vid vårdcentralen i Sunne, har i olika yttranden anfört i huvudsak följande.

Härmed intygas att ovanstående patient tidigare under lång tid kontrollerats hos mig för överkänslighet mot elektricitet och magnetiska kraftfält. Har av denna anledning konsulterat yrkesmedicinska enheten, Centralsjukhuset i Karlstad och även andra kliniker och läkare. Tyvärr har någon konventionell medicinsk terapi ej kunnat hjälpa Thorleif med hans besvär varför han är i behov av att vistas i ytterst sanerat område och icke bli utsatt för elektriska kraftfält och magnetfält. Aktuellt nu (i juni 1997, länsrättens anmärkning) är att patienten fått sitt boende alltmer sanerat gentemot en el- och magnetfältsfri miljö. Så småningom har man via olika tekniska åtgärder kunnat åstadkomma ett boende där dessa faktorer så långt möjligt är undanröjda. Detta har medfört att patienten har upplevt en subjektiv förbättring under sista åren så att han nu kan cykla till t ex Rottneros Park någon gång då och då. Klarar dock fortfarande ej att vara i icke el- eller magnetsanerad miljö. Upplever då samma typ av intensiva besvär som tidigare och får dessutom kvarstående besvär i efterförloppet. Allt detta gör att patienten är ytterst begränsad i sitt leverne, klarar sig i stort sett endast inom den noggrant iordningställda miljö som han f n vistas i. Har ingen möjlighet att typ åka i konventionell bil eller liknande utan måste i så fall ha en generatorfri och växelströmsfri miljö. Allt detta sammantaget medför ett uttalat behov av anpassande av sitt dagliga leverne.

I samband med att Thorleif Sand år 1995 beviljades hel förtidspension yttrade Sven Gustafsson i intyg bl a att hans subjektiva besvär fick bli vägledande och rekommenderade därför att han skulle få hel pensionsförmån. Försäkringsläkaren Britt-Marie Ahlén anförde i det sammanhanget bl a att det tydligt hade framkommit att patienten då hade ett invalidiserande sjukdomstillstånd och att han därför bedömdes som varaktigt helt arbetsoförmögen och att inga medicinska eller psykologiska insatser torde kunna förändra tillståndet.

Försäkringsöverläkaren Tommy Elfstrand anförde i yttrande den 17 juli 1997 följande.

Han har ansökt om bilstöd. Orsaken till hans ansökan är upplevelsen av s.k. elöverkänslighetsproblematik. Han har genom sina problem svårigheter att komma utanför sin bostad och oförmåga att åka normal bil eller kommunala färdmedel. Han upplever att han inte kan gå obehindrat genom "elektriska kraftfält". Bifogas gör även domar från regeringsrätten och länsrätten enligt ovan.

I de utlåtanden som inkommit från Sven Gustafsson, distriktsläkare i Sunne, finns skrivet att hans symtom får anses komplicerat rent medicinskt men att

ingen skolmedicinsk kunskap finns vad gäller sambandet mellan dessa och exponering för elektriska eller magnetiska fält. Dock har man med hänsyn till hans symtom tagit hänsyn till situationen vad gäller bedömning av rätt till ersättning från socialförsäkringen och beviljat en förtidspension. I det aktuella fallet finns således möjlighet att hänvisa till regeringsrättens dom mål 9819-1992. Här skrivs följande "Försäkringskassans förtroendeläkare Bo Sundin, specialist i allergi, har uppgett att vad gäller överkänslighet för elektricitet saknas erfarenhet av huruvida de symtom som många drabbade beskriver verkligen har sin grund i elektriska eller elektromagnetiska fält. Någon välgrundad medicinsk kunskap för ett samband mellan färd med allmänna trafikmedel och exponering för elektromagnetiska fält och därav uppträdande hälsoeffekter finnes ej".

I länsrätten Värmland, mål 325-1994 vad gäller elöverkänslighet och bilstöd har avslag skett.

Sammanfattningsvis finns idag vad gäller den typ av symtom som föreligger i det aktuella fallet inget stöd rent medicinskt för ett exponering för elektriska eller elektromagnetiska fält skulle försämra symtomatologin eller på något sätt innebära en varaktig funktionsinskränkning vad gäller möjligheten att använda allmänna kommunikationsmedel.

I det regelverk som föreligger vad gäller rätt till bilstöd framgår att den försäkrade ska ha väsentliga förflyttningssvårigheter och oförmåga att utnyttja allmänna kommunikationer på grund av de medicinska besvären. Dessutom svårigheter att ta sig upp på eller av transportmedlen.

Med den symptombild som här föreligger och den hänvisning som den försäkrade gjort finns idag ingen möjlighet att se att han ryms inom förordningen för bilstöd till handikappade.

I yttrande den 4 september 1998 anförde Tommy Elfstrand vidare bl a följande.

Ytterligare erinran har inkommit i ärendet. Dessutom kammarrättens dom 10 juni 1998 mål 444. Sammanfattningsvis kan sägas att den försäkrade trots allt inte har sådana väsentliga svårigheter med förflyttningen som krävs för bilstöd. Det finns idag ingenting talande för att han inte skulle klara att ta sig till och från allmänna kommunikationer. Att den försäkrade inte skulle klara att ta sig upp på och av desamma. Dessutom finns idag inget medicinskt underlag som styrker att han inte skulle kunna färdas med allmänna kommunikationer. Sammanfattningsvis kan inte tidigare gjorda bedömning förändras.

Länsrätten gör följande bedömning.

Kammarrätten i Göteborg har i ett nyligen lagakraftvunnet avgörande angående elöverkänslighet som gällde bilstöd (dom den 10 juni 1998 i mål nr 444-1998, ej

prövningstillstånd i Regeringsrätten) funnit att personen i fråga hade ett varaktigt funktionshinder som gav upphov till väsentliga svårigheter att förflytta sig utan att ha tillgång till elsanerad bil. I målet yttrade sig Socialstyrelsen och tillstyrkte rätt till bilstöd. Socialstyrelsen uttalade bl a att avsaknaden av bevisning om samband mellan exponering av elektromagnetiska fält och de aktuella besvären inte får leda till att enskilda undanhålles det handikappstöd vederbörande är i behov av. I ett annat yttrande, daterat den 23 augusti 1999, och som åberopats av Thorleif Sand i målet, anförde överdirektören Nina Rehnkvist vid socialstyrelsen i huvudsak att elkänsligas symptom är verkliga och måste tas på allvar trots att orsakerna inte är klarlagda samt att elkänsliga har rätt till stöd och hjälp på olika sätt efter individuell prövning.

I det av försäkringskassan åberopade rättsfallet (RÅ 1995 not 339) angående bilstöd för en person med elöverkänslighet bedömdes att sökanden inte hade ett så varaktigt funktionshinder att det ger upphov till väsentliga svårigheter för honom att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer. Rättsfallet bedöms ge begränsad vägledning, eftersom grunden för domstolarnas ställningstaganden var att de inte fann det utrett att fråga var om ett så varaktigt funktionshinder att det medförde väsentliga svårigheter att anlita allmänna kommunikationer.

Länsrätten anser att en individuell prövning får göras. Det finns inte skäl att inhämta yttrande från Socialstyrelsen eller annan utredning.

Den medicinska utredningen i målet kan inte anses utvisa annat än att Thorleif Sand får de plågsamma besvär han själv uppgett om han åker med allmänna kommunikationer och att detta förhållandet är varaktigt, vilket vinner stöd av att han haft besvären under en längre tid och därtill tillerkänts förtidspension på grund av dessa. Han får därmed anses ha väsentliga svårigheter att använda allmänna kommunikationer av den varaktighet som krävs för rätt till bilstöd och det saknar därvid betydelse om orsaken är exponering för elektromagnetiska fält, strålning eller liknande eller enbart föreställningen om sådan exponering eller någon annan orsak. På grund av det anförda är han berättigad till bilstöd.

LÄNSRÄTTEN I
VÄRMLANDS LÄN

DOM
2001-05-03

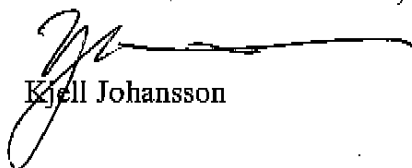
Mål nr
221-00

DOMSLUT

Med bifall till överklagandet förklarar länsrätten Thorleif Sand berättigad till bistöd.

Länsrätten avslår yrkandet om inhämtande ytterligare utredning i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (Dv 3104/1b)

Kjell Johansson

I avgörandet har även deltagit nämndemännen Christer Magnusson, Bertil Mattsson och Kjell Ulander.